

**SÜT VE MAMULLERİ TÜKETİM YAPISI : VAN İLİ ERCİŞ İLÇESİ KENTSEL ALAN
ÖRNEĞİ**

Yrd.Doç.Dr. İbrahim YILDIRIM¹

Oğuz YALCINKAYA¹

ÖZET

Bu çalışmanın başlıca amacı, Van ili Erciş ilçesi kentsel alanda süt ve mamulleri tüketim yapısını incelemektir. Çalışmada, ayrıca gelirin süt tüketimi ile olan ilişkisi de ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın başlıca materyalini Erciş ilçesi kentsel alanda yaşayan 140 aileden 20 Şubat 14 Mart 1998 tarihleri arasında anket yöntemi ile toplanan orijinal veriler oluşturmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre, incelenen ailelerde kişi başına düşen ortalama yıllık süt tüketimi 59.27 litredir. Ailelerde, kişi başına ortalama olarak 30.43 kg yoğurt, 9.63 kg peynir ve 2.46 kg tereyağı düşmektedir. İncelenen aileler ortalama olarak yıllık gelirlerinin % 1.62'sini ve toplam gıda maddeleri harcamasının % 8.92'si süt tüketimine ayırmaktadır. Yine, aileler yıllık ortalama gelirlerinin % 4.53'ü ve toplam gıda maddeleri harcamasının ise % 15.22'si süt mamulleri tüketimine ayırmaktadır. İncelenen ailelerde kişi başına yapılan süt tüketim harcamalarının % 81.79' u açık süte yapılmaktadır. Gelir-harcama esnekliği 0.14 olarak bulunmuştur.

İncelenen ailelerin % 60' ı sütü haftalık olarak satın almaktadır. Ailelerin sütü satın almada en fazla dikkat ettikleri husus, sütün ucuz olmasıdır. Ailelerin % 82.9' u sütün satın alındığı yerin seçiminde, sütün ucuz olmasına dikkat etmektedir. İncelenen ailelerde, gelir arttıkça süt tüketimine ayrılan pay mutlak olarak artmasına karşılık, oransal olarak azalmaktadır. Gelir-harcama esnekliği ve marjinal tüketim eğilimi gelir düzeyine paralel olarak azalmaktadır.

**THE CONSUMPTION STRUCTURE OF MILK AND ITS PRODUCTS : A CASE STUDY FOR
URBAN AREA OF ERCİŞ DISTRICT OF VAN PROVINCE**

ABSTRACT

The main purpose of this study was to determine the structure of milk and its products in Erciş District of Van Province. In addition, the effect of the income on the consumption of the milk and its products was examined. The data required were obtained from 140 family living in the urban areas of Erciş district between 20 February and 14 March 1998.

According to the results obtained from the study, the average milk consumption per head was 59.27 litres. The average yoghurt, cheese, and butter per head was 30.43 kg, 9.63 kg and 2.46 kg respectively. Milk consumption consisted of 1.62 % and 8.92 % of their average yearly income and total animal food expenditures respectively. Also, the milk products expenditures consisted of 4.53 % and 15.22 % of their yearly income and total animal food products respectively. 81.79 % of milk consumption expenditures accounted for uncovered milk consumption. The elasticity of income-expenditure was calculated as 0.14.

60 % of the families purchased the milk once per week. Among the criteria the families took into consideration in purchasing the milk, cheapness of the milk was the most important single item with 82.9 %.

¹ Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü 65080 VAN

Milk consumption increased relative to absolute income increase but decreased in terms of percentage. Income-expenditure elasticity and marginal consumption propensity decreased according to income increase.

GİRİŞ

Dengeli beslenme için alınan toplam günlük proteinin en az % 60'ının hayvansal kaynaklı olması gerekmektedir. Oysa, ülkemizde bu oran % 30 dolayındadır (Erkuş ve ark, 1995). Hayvansal kaynaklı proteinin sağlanmasında sütün özel bir yeri bulunmaktadır. Çünkü, süt yaşam için gerekli olan başlıca elementleri bünyesinde bulundurmaktadır (Çivi, Gürler, Esengün ve Karkacier, 1993).

Gıda tüketim miktarını ve bileşimini etkileyen başlıca faktörler; gıda maddelerinin fiyatları, tüketicilerin gelir düzeyleri, gıda tüketimi konusunda tüketicilerin zevk ve tercihleri, tüketicilerin beslenme bilinçleri ve kültür düzeyleri, tüketicilerin bulunduğu statü ve yaşam biçimidir (Yurdakul ve Koç, 1995)

Süt tüketim yapısının araştırılması; süte olan tüketici talep eğilimlerinin belirlenmesi, süt tüketim miktarını etkileyen faktörlerin ortaya konulabilmesi ve planlamada kullanılmak üzere çeşitli verilerin elde edilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Öte yandan, gelir-tüketim esnekliğinin bilinmesi; bir ürünün talep projeksiyonlarının belirlenmesinde, ürünün üretim ve tüketim dengesinin kurulabilmesinde ve bu konuda etkin bir politika izlenebilmesinde yararlı olmaktadır (Yurdakul ve Akdemir, 1989). Yine, gelir dağılımı konusunda politikalar geliştirilirken gelir-tüketim esnekliğinden yararlanılmaktadır (Hanta ve Yurdakul, 1994).

Bu çalışmada, Van ili Erçiş ilçesi kentsel alanda süt ve mamulleri tüketim yapısının araştırılması ve gelirin tüketim üzerine etkileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın ana materyalini Van İli Erçiş İlçesi kentsel alandaki 140 aile yöneticisinden anketle toplanan orijinal nitelikli veriler oluşturmuştur. Örnek hacminin belirlenmesinde benzer araştırmalarda kullanılan örnek hacmi, araştırma olanakları ve zaman faktörü dikkate alınmıştır (Işıklı, 1974; Yurdakul, 1981). Devlet İstatistik Enstitüsü yetkililerinin de görüşleri doğrultusunda ilçe, gelir düzeylerine göre, üç bölgeye ayrılmıştır. Örnek hacmi, bu bölgelere nüfuslarına orantılı olarak dağıtılmıştır. Veriler 1998 yılına ait bulunmaktadır.

İncelenen aileler, yıllık gelirleri esas alınarak, dört gruba ayrılarak incelenmiştir. İncelenen ailelerden yıllık geliri 1 milyardan az olan aileler (% 32,1) I.nci grubu, 1 ila 2 milyar arasında gelire sahip olan aileler (% 42,2) II .nci grubu, 2 ila 3 milyar arasında gelire sahip olan aileler III.ncü grubu (% 15,7) ve 3 milyardan fazla gelire sahip olan aileler ise IV ncü grubu (% 10) oluşturmuştur.

Verilerin değerlendirilmesinde yüzde ve oranlardan yararlanılmıştır. Çalışmada, yatay kesit yöntemi kullanılmıştır. Yatay-kesit çalışmalarında aynı döneme ait gelir verileri ile tüketim miktarı arasında ilişkiler kurulmakta, eğilimler ortaya çıkarılmaktadır (Yurdakul ve Doğruel, 1983). Süt tüketimi ile gelir arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla basit regresyon yönteminden yararlanılmıştır. Bu amaçla, çeşitli regresyon modelleri SPSS (Statistical Packet for Social Sciences) bilgisayar paket programında test edilmiş ve en anlamlı modelin semi-logaritmik olduğu anlaşılmıştır. Bu modelin anlamlılık derecesi % 1'den küçük (0,005) bulunmuştur.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Tüketicilerin Genel Yapısı

İncelenen ailelerde yıllık ortalama gelir iki milyar TL'ye yakındır (1.949 milyon TL). I. grup ailelerde ortalama yıllık gelir 737.8 milyon TL iken, bu miktar IV. grup ailelerde yedi milyar TL'yi aşmaktadır (7.156 milyon TL). Ailedeki ortalama birey sayısı 5.4 'tür (Çizelge 1). Aile başına ortalama olarak 2.9 çocuk

düşmektedir. İncelenen ailelerde aile yöneticilerinin yarısından fazlası (% 52.1) ortaokul mezunudur. Okuma yazma bilmeyen aile yöneticilerinin oranı % 5.7'dir. Aile hanımlarının büyük çoğunluğu (% 95,7) gelir getirici herhangi bir işte çalışmamaktadır.

Çizelge 1. İncelenen Ailelerin Bazı Özellikleri

Yıllık Gelir Grupları (Milyon TL)	Aile Sayısı (Adet)	Toplam Örnek İçindeki Payı (%)	Aile Başına Yıllık Ort. Gelir (Milyon TL)	Ailedeki Toplam Birey Sayısı (Adet)
I <=1000	45	32.1	737.8	5.0
II 1001 – 2000	59	42.2	1.420.7	5.5
III 2001 – 3000	22	15.7	2.533.3	5.5
IV >3000	14	10.0	7.156.4	5.5
Ortalama	140	100.00	1.949.0	5.4

Süt Tüketimi

İncelenen ailelerde kişi başına düşen ortalama yıllık süt tüketim miktarı 59.27 litredir. Bu miktar II. ve III. grup ailelerde görece olarak yüksek olup, sırasıyla 66.24 litre ve 65.55 litredir (Çizelge 2). Tüketilen süt miktarının tamamına yakını (55.30 litre) açık sütte oluşmaktadır.

İncelenen ailelerde kişi başına düşen yıllık süt tüketim harcaması 5.867.194 TL'dir. Bu değer, gelir düzeyine paralel olarak artmaktadır. İncelenen ailelerde kişi başına yapılan süt tüketim harcamalarının % 81.79'unu açık süt oluşturmaktadır (Çizelge 3). Gelir düzeyi arttıkça pastörize ve sterilize süte yapılan harcama oranı da yükselmektedir. IV. gelir grubu ailelerde, bu oranın % 25.36'ya ulaşması dikkati çekmektedir.

Çizelge 2. İncelenen Ailelerde Kişi Başına Düşen Yıllık Süt Tüketim Miktarları.

Gelir Grupları	Kişi Başına Tüketilen Ortalama Süt Miktarı (Litre)			
	Açık Süt	Pastörize Süt	Sterilize Süt	Toplam
I.	46.18	2.98	-	49.16
II.	62.25	3.96	0.03	66.24
III.	60.83	4.72	-	65.55
IV.	43.74	5.62	-	49.36
Ortalama	55.30	3.96	0.01	59.27

Çizelge 3. İncelenen Ailelerde Kişi Başına Düşen Süt Tüketim Harcamaları ve Dağılımı ve Oransal Dağılımı

Gelir Grupları	Açık Süt Harcaması (%)	Pastörize Süt Harcaması (%)	Sterilize Süt Harcaması (%)	Toplam Harcama (TL)
I.	85.84	14.16	-	5.367.111
II.	83.75	15.95	0.30	5.967.271
III.	74.92	25.08	-	6.214.753
IV.	74.64	25.36	-	6.336.707
Ortalama	81.79	18.08	0.13	5.867.194

İncelenen aileler, yıllık ortalama gelirlerinin % 1.62'sini süt tüketimine ayırmaktadır. Bu oran gelir düzeyine paralel olarak azalmaktadır. I. gelir grubu ailelerde, süt tüketim harcamalarının yıllık ortalama gelire

oranı % 3.63 iken, bu oran IV. gelir grubu ailelerde % 0.5'e inmektedir. Aileler ortalama yıllık gelirlerinin % 8.92'sini hayvansal gıda maddeleri için harcamaktadır. Bu oran, gelir gruplarına orantılı olarak azalmaktadır (Çizelge 4).

Çizelge 4. İncelenen Ailelerde Süt Tüketim Harcamalarının Aile Geliri ve Toplam Gıda Maddeleri Harcamaları İçindeki Payı

Gelir Grupları	Yıllık Gelir (TL)	Toplam Hayvansal Gıda Maddeleri Harcaması (TL)	Toplam Tüketim Harcaması (TL)	Süt Oran	Oran
	(1)	(2)	(3)	(3)/(1)	(3)/(2)
I.	737.777.777	271.879.997	26.835.555	3.63	9.87
II.	1.420.678.000	389.598.031	33.376.271	2.34	8.56
III.	2.533.454.545	511.584.541	34.463.636	1.36	6.73
IV.	7.156.428.571	573.347.997	35.757.142	0.50	6.23
Ortalama	1.949.614.285	354.953.517	31.682.857	1.62	8.92

SÜT MAMULLERİ TÜKETİMİ

Tüketimin Genel Yapısı

İncelenen ailelerde, kişi başına yıllık ortalama olarak 30.43 kg yoğurt, 9.63 kg peynir, 2.46 kg tereyağı ve 2.79 kg çökelek düşmektedir (Çizelge 5). Gelir düzeyi arttıkça kişi başına düşen yoğurttaki belirgin bir artış görülmektedir. IV. grup ailelerde, kişi başına düşen yıllık ortalama peynir miktarının 15.02 kg ile ortalama belirgin bir şekilde fazla olduğu dikkati çekmektedir.

Çizelge 5. İncelenen Ailelerde Kişi Başına Süt Mamulleri Tüketim Miktarı (kg/ yıl)

Gelir Grupları	Peynir	Yoğurt	Tereyağı	Çökelek
I.	8.84	5.28	2.29	3.28
II.	8.89	26.00	2.58	2.80
III.	9.62	31.18	1.96	1.85
IV.	15.02	59.69	3.26	2.88
Ortalama	9.63	30.43	2.46	2.79

Kişi başına düşen ortalama yıllık süt mamulleri tüketim harcaması 16.370.927 TL'dir. Bu değer, gelir düzeyine orantılı olarak artmaktadır (Çizelge 6). Kişi başına düşen ortalama yıllık süt mamulleri tüketim harcamasının en büyük kısmını % 45.18 ile peynir harcamaları oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla % 25.91 ile yoğurda ve % 23.27 ile tereyağına yapılan harcamalar izlemektedir (Çizelge 6).

Peynir yapılan harcamaların en büyük kısmını (% 87.43), yöresel bir peynir çeşidi olan otlu peynir harcaması oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla % 7.14 ile beyaz peynir, % 2.87 ile kaşar peyniri ve % 2.56 ile tulum peyniri izlemektedir. Gelir düzeyi yükseldikçe beyaz peynire ve kaşar peynire yapılan harcamaların oranı artmaktadır. IV. gelir grubu ailelerde, toplam peynir harcamalarının % 12.86'sını beyaz peynir, ve % 4.67'sini kaşar peyniri harcamaları oluşturmaktadır.

Çizelge 6. İncelenen Ailelerde Kişi Başına Yıllık Süt Mamulleri Tüketim Harcamaları ve Oransal Dağılımı (%)

Gelir Grupları	Peynir Harcaması	Yoğurt Harcaması	Tereyağı Harcaması	Çökelek Harcaması	Toplam Harcama (TL)
I.	43.28	26.64	23.48	6.59	13.631.109
II.	44.18	22.77	27.04	6.01	15.358.180
III.	47.27	28.67	18.86	5.21	17.764.343
IV.	48.28	29.60	18.33	3.80	26.246.733
Ortalama	45.18	25.91	23.27	5.64	16.370.027

İncelenen aileler, ortalama yıllık gelirlerinin % 4.53'ünü süt mamulleri tüketimine ayırmaktadır. Bu oran, gelir düzeyine orantılı olarak azalmaktadır. I. gelir grubu aileler, toplam yıllık gelirlerinin % 9.23'ünü süt mamulleri tüketimine ayırırken, IV. gelir grubu ailelerde bu oran % 2.06' da kalmaktadır. Öte yandan, ailelerin süt mamulleri tüketim harcamasının toplam hayvansal gıda maddeleri tüketim harcaması içindeki payı % 24.90'dır (Çizelge 7).

Çizelge 7. İncelenen Ailelerde Süt Mamulleri Tüketim Harcamalarının Aile Geliri ve Toplam Gıda Maddeleri Harcamaları İçindeki Payı (%)

Gelir Grupları	Yıllık Gelir (TL) (1)	Toplam Hayvansal Gıda Maddeleri Harcaması (TL) (2)	Yıllık Mamulleri Tüketim Harcaması (TL) (3)	Süt Oran (%) (3)/(1)	Oran (%) (3)/(2)
I.	737.777.777	271.879.997	68.155.555	9.23	25.06
II.	1.420.678.000	389.598.031	85.901.694	6.04	22.04
III.	2.533.454.545	511.584.541	98.511.363	3.88	19.25
IV.	7.156.428.571	573.347.997	148.106.571	2.06	25.83
Ortalama	1.949.614.285	354.953.517	88.399.585	4.53	15.22

Süt Tüketimi İle Gelir Arasındaki İlişki

Yıllık ortalama süt tüketim miktarı ile yıllık gelir arasındaki ilişkiyi en iyi şekilde açıklayan fonksiyonun semi-logoritmik fonksiyon olduğu belirlenmiştir. Bulunan fonksiyon aşağıdaki gibidir:

$$Y = -76.882 + 43,369 \log X$$

Y= Aile Başına Yıllık Ortalama Süt Miktarı

X= Aile Başına Yıllık Ortalama Gelir

İncelenen ailelerin yıllık ortalama gelirleri ile süt tüketim harcamaları arasındaki ilişkiyi en iyi şekilde açıklayan semi-logoritmik fonksiyon ise aşağıdaki gibi bulunmuştur.

$$Y = -9552612 + 4555281 \log X$$

Y= Aile Başına Yıllık Ortalama Süt Tüketim Harcaması

X= Aile Başına Yıllık Ortalama Gelir

Süt tüketiminin gelir-harcama esnekliği (b/Y), aileler ortalamasında 0.14 olarak bulunmuştur. Süt tüketiminin gelir harcama esnekliği I. gelir grubu ailelerde 0.17 ile en yüksek ve IV. gelir grubu ailelerde 0.13 ile en düşüktür. Bu katsayı gelir arttıkça azalmaktadır. İncelenen ailelerde marjinal tüketim eğilimi (b/X) ise, 0.002336504 olarak bulunmuştur. Buna göre, ailelerin ortalama yıllık gelirlerinde 1.000.000 TL'lik bir artış ile aile başına yıllık süt tüketim harcamalarında 2.337 TL'lik bir artış olacağı anlaşılmaktadır. Marjinal tüketim eğilimi gelir düzeyine bağlı olarak azalmaktadır (Çizelge 8).

Çizelge 8. İncelenen Ailelerde Süt Tüketiminin Gelir Harcama Esnekliği ve Marjinal Tüketim Eğilimi

Gelir Grupları	Gelir Harcama Esnekliği	Marjinal Tüketim Eğilimi
I	0.17	0.006174327
II	0.14	0.003206413
III	0.13	0.001798051
IV	0.13	0.000636530
Ortalama	0.14	0.002336504

Süt Tüketimine İlişkin Tüketici Davranışları

İncelenen ailelerin % 60 'ı sütü haftada bir kez satın almaktadır. Bunu sırasıyla % 13.6 ile her gün süt satın alanlar ve % 12.9 ile haftada birden fazla defa süt satın alanlar izlemektedir.

İncelenen ailelerin % 41.4'ü açık sütü köylerden getirtmektedir. Sütü sokak satıcılarından satın alanların oranı %27.1 düzeyindedir. Ailelerin % 10.7'si sütü kendi hayvanlarından temin ederken, bakkallardan süt satın alanların oranı % 5.7' te kalmaktadır. IV. gelir gurubu ailelerden sadece iki tanesinin sütü sokak satıcılarından satın alması dikkat çekicidir.

İncelenen ailelerde sütü satın aldıkları yerleri belirlemede en fazla dikkat edilen husus, sütün ucuz olmasıdır. Sütün satın alınma yerlerinin seçiminde, ailelerin % 82.9'u sütün ucuz olmasına dikkat ettiklerini belirtmiştir.

Tüketiciler, satın aldıkları açık sütün ortalama % 61.15'ini yoğurt yapımında kullanmaktadır. Sütün sadece % 8.6'sı içme sütü olarak kullanılmaktadır. IV. grup aileler açık sütün büyük çoğunluğunu (% 49.97) içme sütü olarak kullanmakta, % 31.26'sını yoğurt yapımında kullanılmaktadır. Geriye kalan % 27.77'lik kısım ise çeşitli amaçlar için kullanılmaktadır. Farklı gelir düzeylerinde sütün kullanım şekillerinin farklı olduğu dikkati çekmektedir.

Süt Mamulleri Tüketimine İlişkin Tüketici Davranışları

İncelenen ailelerin % 76.4'ü peyniri yıllık olarak (yilda bir defa) satın almaktadır. Tereyağını ise, ailelerin % 47.1'i aylık olarak satın almaktadır. Ailelerin ortalama olarak %75.7'si yoğurdu haftada bir kez satın alırken, %17.9'u da haftada iki veya üç kez satın almaktadır.

İncelenen ailelerin %58.6'sı peyniri sokak satıcısından, % 13.6'sı süper marketlerden, %12.1'si bakkallardan satın almaktadır. Ayrıca ailelerin % 15.7'sinin peyniri kendisinin yaptığı belirlenmiştir. Gelir düzeyi arttıkça sokak satıcısından alınan peynir oranı azalmakta, buna karşılık, süper marketlerden satın alınan oran artmaktadır. I.gelir grubu ailelerde sokak satıcısından ve süper marketlerden satın alınan peynir miktarı sırasıyla % 68.9 ve % 6.7 iken , bu oranlar IV. grup aileler için % 35.6 ve % 28.6 düzeyinde bulunmuştur.

İncelenen ailelerin ortalama olarak % 30'u tereyağını sokak satıcısından, % 17.9'u süper marketlerden, % 14.3'ü bakkallardan satın alırken, % 10.7'si ise tereyağını kendisi yapmaktadır. Ayrıca, ailelerin %27.1'inin

tereyağını hiç tüketmediği belirlenmiştir. IV. gelir grubu ailelerin % 35.8'i tereyağını süper marketlerden satın alması dikkat çekmektedir.

SONUÇ

İncelenen ailelerde, kişi başına düşen ortalama yıllık süt tüketimi 59.27 litredir. Ancak, bu tüketimin tamamına yakını (55.30 litre) açık süt tüketiminden oluşmaktadır. Gelir düzeyi arttıkça pastörize süt tüketimi de artmaktadır.

İncelenen işletmelerde kişi başına ortalama olarak 30.43 kg yoğurt, 9.63 kg peynir, 2.46 kg tereyağı ve 2.79 kg çökelek tüketilmektedir. Bu miktarlar ailelerin gelir düzeyine orantılı olarak artmaktadır.

Aileler ortalamasında süt tüketiminin gelir-harcama esnekliği 0.14 olarak bulunmuştur. Marjinal tüketim eğilimi ise 0.002336504 olarak hesaplanmıştır. Gelir-harcama esnekliği ve marjinal tüketim eğilimi gelir düzeyi artışlarına paralel olarak azalmaktadır.

İncelenen ailelerin % 41.4'ü açık sütü köylerden getirmektedir. Ailelerin % 27.2'i sütü sokak satıcılarından satın almaktadır. IV. gelir grubu ailelerden sadece iki tanesi sütü sokak satıcılarında satın alması dikkat çekmektedir.

Ailelerin % 82.9'u sütün satın alınma yerlerinin belirlenmesinde, sütün ucuz olmasını dikkate almaktadır.

Farklı gelir gruplarında sütün kullanım şekillerinde önemli farklılıklar bulunmaktadır. Gelir düzeyi arttıkça süper marketlerden satın alınan süt mamulleri miktarı artmaktadır. Nitekim, I. gelir grubu ailelerde sokak satıcısından ve süper marketlerden satın alınan peynir miktarı sırasıyla % 68.9 ve % 6.7 iken, bu oranlar IV. grup işletmeler için % 35.6 ve % 28.6 düzeyinde bulunmuştur.

KAYNAKLAR

- Çivi, H., Gürlar, Z., Esengün, K., Karkacıer, O., 1993. Tokat İli Merkezinde Yaşayan Hane Halklarının Beyaz Et Tüketimi Üzerine Bir Araştırma, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt 10, Sayı:1, s.116-122.
- Erkuş, A., Bülbül, M., Kıral, T., Açı, F., Demirci., R., 1995, Tarım Ekonomisi, Ankara Üniversitesi Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Vakfı Yayınları No:5, Ankara
- Hanta, B., Yurdakul, O., 1994. Adana İli Kentsel Alanda Hayvansal Gıda Tüketim Yapısı, Ç.Ü.Z.F. Dergisi, Cilt:10, No:2 s. 169-184
- Işıklı, E., 1979. İzmir'de Süt Üretimi, Pazarlaması ve Tüketimi Üzerinde Bir Araştırma, E.Ü Ziraat Fakültesi, Basılmamış Doktora Tezi, İzmir, 288 s.
- Yurdakul, O., 1981. Adana'da Hayvansal Gıda Maddeleri Tüketimi ve Gelir Harcama Esneklikleri, Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Yıllığı, Adana, s.4.
- Yurdakul, O., Akdemir, Ş., 1989. Adana'da Yumurta Tüketimi ve Gelir Tüketim Esnekliği, Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fak. Dergisi, Cilt : 6, No:4
- Yurdakul, O., Doğruel, F., 1983. Türkiye'de Çeşitli Tarımsal Ürünlerin Fiyat-Talep ve Gelir-Talep Esneklikleri Üzerine Bir Araştırma, Çukurova Üniv. Ziraat Fakültesi Basım Evi, Adana 49 s.
- Yurdakul, O., Koç, A., 1995. Gıda Ürünleri Pazarlaması, Ç.Ü. Ziraat Fakültesi, Ders Kitapları Yayın No:34, Adana.